

УДК 378.011.3-051:004]:37.091.313

Підгорна Т. В., Тополя Л. В.

ПЕДАГОГІЧНА ПРОПЕДЕВТИЧНА ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

В статті розглянуто методику організації і проведення пропедевтичної педагогічної практики. Метою проведення цієї практики є ознайомлення студентів із структурою школи та її управлінськими органами, з системою навчально-виховної, позакласної і позашкільної роботи школи в цілому; вивчення досвіду навчально-виховної, позакласної роботи вчителів-предметників і класних керівників; формування у студентів початкових умінь планування та організації окремих етапів процесу навчання та виховання. В статті подано приклади завдань, що пропонуються студентам під час проходження практики, методика їх оцінювання.

Ключові слова: практична підготовка, педагогічна практика, пропедевтична педагогічна практика.

Педагогічна практика майбутніх учителів є важливою поєднучою ланкою між теоретичною та практичною підготовкою випускників до безпосередньої самостійної професійної діяльності у навчально-виховних закладах.

В українському педагогічному словнику педагогічна практика визначається як спосіб вивчення навчально-виховного процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів [1]. Тому розробка основних концептуальних положень практичної підготовки повинна базуватися на філософському трактуванні практики як специфічно людського способу освоєння світу: у процесі практичної діяльності студенти мають не тільки відтворювати теоретичні знання, але й конструювати нові алгоритми практичної діяльності та поведінки, формувати та досягати принципово нових цілей, що забезпечить професійну активність студента.

Педагогічна практика майбутніх учителів інформатики як обов'язкова складова навчального процесу у педагогічних університетах передбачає професійну підготовку педагогічних кадрів і підвищення їхньої кваліфікації. Тому основними завданнями педагогічної практики залишаються такі:

- навчити студентів творчо використовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання й практичні навички;
- сприяти оволодінню студентами сучасними формами та методами організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах;
- виховувати в студентів інтерес до педагогічної роботи, сформувати потребу систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній соціально-педагогічній діяльності [2; 3].

Практична підготовка студентів неодмінно повинна здійснюватися в

умовах активної навчально-виробничої діяльності її учасників. Проте, як засвідчують керівники виробничої педагогічної практики, студенти зазвичай не готові до здійснення педагогічної діяльності без спеціальної підготовки та ознайомлення з особливостями функціонування навчальних закладів та педагогічної діяльності вчителів школи.

Поступова адаптація студентів до професійної педагогічної діяльності та формування у них початкових, базових навичок здійснюється у процесі пропедевтичної педагогічної практики.

Пропедевтична педагогічна практика **проводиться** на IV курсі в 7 семестрі, 1 день на тиждень протягом семестру без відриву від навчання і займає 4,5 кредити загального навчального часу.

Метою проведення такої практики є ознайомлення студентів із структурою школи та її управлінських органів, з системою навчально-виховної, позакласної і позашкільної роботи школи в цілому; вивчення досвіду навчально-виховної, позакласної роботи вчителів-предметників і класних керівників; формування у студентів початкових умінь планувати та організовувати окремі етапи процесу навчання та виховання.

Для досягнення поставленої мети пропедевтичної практики студенти повинні:

Ознайомитися:

- із структурою школи та її управлінськими органами;
- із шкільною документацією: особовими справами учнів, класними журналами, журналами техніки безпеки тощо та вимогами до їх оформлення і ведення;
- з обладнанням школи, кабінетів інформатики, математики (фізики, економіки тощо).

Вивчити:

- календарні, тематичні плани вчителів-предметників та плани організаційно-виховної роботи класних керівників;
- вимоги до ведення шкільної документації;
- фізіологічні, психологічні особливості учнів конкретного класу;
- методику роботи вчителя-предметника, класного керівника і вчителів-новаторів.

Виконати такі завдання:

- відвідати уроки вчителів-предметників, виховні заходи класних керівників і провести їх аналіз, що зафіксувати у щоденнику;
- взяти участь у проведенні індивідуальних і групових додаткових занять з учнями, зокрема з тими, які мають труднощі у навчанні, та учнями, які засвоюють навчальний матеріал на високому рівні;
- взяти участь у підготовці до проведення уроку інформатики або уроку математики (фізики, економіки тощо) з використанням комп'ютера, зокрема у налагодженні роботи обладнання кабінету інформатики, виготовленні дидактичних матеріалів;

– взяти участь у проведенні уроку інформатики в якості асистента вчителя (наприклад, під час проведення практичної або лабораторної роботи);

– провести один урок з інформатики;

– провести тематичну виховну годину;

– виконати індивідуальні завдання з педагогіки та психології.

Підготувати звітну документацію:

– психолого-педагогічний щоденник спостережень студента, де зокрема представити психолого-педагогічні аналізи 6 уроків інформатики та 6 уроків математики (3 з яких з використанням ІКТ);

– опис обладнання кабінетів інформатики та математики (фізики, економіки тощо);

– звіт про виконану роботу.

Практика починається настановчою, закінчується звітною конференцією і проводиться під час відвідування студентами навчально-виховних закладів і виконання ними відповідних завдань (їх, у залежності від кількості робочих тижнів, складності практичного наповнення, теоретичної підготовленості студентів, умов проведення практики, що забезпечуються базою практики, може бути 15-18).

На настановчій конференції студенти ознайомлюються з метою, завданнями та особливостями проведення пропедевтичної педагогічної практики; визначаються з навчально-виховним закладом для проходження практики та знайомляться з керівником практики; з'ясовують організаційні питання, що стосуються відвідування бази практики.

На звітну конференцію студенти готують документацію про проходження пропедевтичної практики та виступ, де окреслено основні та суттєві здобутки, проблеми, зауваження, пропозиції щодо покращення практики. Виступ може бути підтриманий мультимедійною презентацією.

Виконуючи перше завдання, студенти з'ясовують відомості про навчальний заклад: назву, поштову адресу, телефон, електронну пошту, адресу його веб-сайту тощо; знайомляться з адміністрацією школи, зокрема директором, його заступниками, психологом, педагогом-організатором, з'ясовують місце знаходження їх кабінетів, номери телефонів; ознайомлюються з особливостями та специфікою діяльності навчального закладу, його структурою тощо.

Наступним логічним кроком діяльності студентів є вивчення шкільної документації та з'ясування вимог до її оформлення і ведення.

Четверте заняття пропедевтичної практики проводиться в кабінеті інформатики, де студенти: ознайомлюються з розміщенням комп'ютерів в кабінеті, з характеристиками робочих місць і комп'ютерів учителя й учнів; з'ясовують відповідність обладнання кабінету інформатики санітарно-гігієнічним нормам; визначають, яке програмне забезпечення та інші не технічні засоби навчання використовуються в кабінеті для організації

навчання інформатики та інших предметів.

Наступні заняття проводяться за такою загальною методичною схемою: відвідування уроків (або інших навчально-виховних заходів) учителів, занесення відомостей про них до щоденника студента-практиканта, аналіз відвіданих заходів за запропонованою схемою. Залежно від мети заняття, перелік основних позицій, запитань, завдань тощо такого аналізу та обговорення відвіданих заходів буде різним, зокрема може стосуватися визначення особливостей їх проведення, переваг та недоліків у їх організації та проведенні, пошуку та опису рекомендацій щодо покращення їх проведення тощо.

Під час відвідування уроку (або іншого навчально-виховного заходу) студенти заповнюють таблицю, до якої заносять такі відомості: клас, в якому проводиться урок; назва предмету; прізвище, ім'я та по-батькові вчителя; тема і мета уроку; для кожного з етапів уроку визначається методи та організаційні форми його проведення, вказуються засоби навчання та особливості діяльності учнів і вчителя. У таблиці, що пропонується студентам для заповнення під час відвідування уроку, слід відобразити всі можливі його етапи. Студенти описуватимуть тільки ті з них, що виявлені на уроці. Фрагмент такої таблиці подано нижче.

Таблиця 1

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО УРОК			
Клас			
Назва предмета			
ПІБ вчителя			
Тема уроку			
Тип уроку			
Мета уроку			
ХІД УРОКУ			
<i>Етап</i>		<i>Діяльність учителя</i>	<i>Діяльність учнів</i>
Організаційний етап			
Перевірка домашнього завдання	Методи		
	Організаційні форми		
	Засоби		
Актуалізація опорних знань	Методи		
	Організаційні форми		
	Засоби		
	Організаційні форми		
	Засоби		

Серед завдань, що пов'язані зі спостереженням та аналізом відвіданих уроків, основними є такі: загальне спостереження уроку; з'ясування

доцільності використання методів, засобів, організаційних форм навчання; з'ясування відповідності типу і структури уроку; порівняльний аналіз навчально-пізнавальної діяльності учнів одного класу на різних уроках з різних дисциплін; порівняльний аналіз навчальної діяльності вчителя під час проведення ним уроків у різних класах; вивчення стану реалізації диференціації та індивідуалізації навчання учнів на уроках; вивчення стану реалізації контролю та оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

Серед інших завдань пропедевтичної практики студентам пропонується вивчити досвід роботи вчителя інформатики щодо організації та здійснення позакласної роботи: ознайомитися з відповідною документацією, здійснити спостереження та аналіз позакласного заходу, вивчити досвід підготовки учнів до участі в олімпіаді з інформатики та МАН.

Оскільки виховання є невід'ємною складовою професійної педагогічної діяльності, то під час пропедевтичної педагогічної практики студенти також вивчають досвід виховної роботи у навчальному закладі, спостерігають і аналізують виховні заходи за відповідною схемою, вивчають обов'язки та досвід роботи класного керівника.

Однією із узагальнюючих та систематизуючих складових завдань практики є завдання з вивчення досвіду роботи вчителя інформатики (вчителя-предметника). Це одне з останніх занять пропедевтичної практики в навчальному закладі. При підготовці до нього студенти використовують матеріали, що були отримані під час проходження всієї практики, зокрема відомості з відвіданих уроків та спілкування з учителем і його колегами.

Також студентам пропонуються обов'язкові для виконання завдання: проведення уроку з інформатики (математики, фізики, економіки тощо), позакласного заходу з інформатики (математики, фізики, економіки тощо), виховного заходу.

Виконання кожного завдання пропедевтичної практики оцінюється 0-10 балами. Переведення набраних балів у 100 бальну систему відбувається так:

Визначається коефіцієнт за формулою: $k = 100/n$, де n – максимальна кількість балів, що може набрати студент під час проходження практики.

Набрана студентом кількість балів m множиться на отриманий коефіцієнт k та обчислюється загальна кількість балів N , набраних студентом упродовж практики: $N = mk$.

Наприклад, студент, виконуючи усі завдання, що пропонувалися методистом упродовж пропедевтичної практики, міг набрати 85 (або 120) балів, тобто $n = 85$ (або $n = 120$). Реально кількість набраних студентом балів становила $m = 68$ (або $m = 110$). Обчислення кількості балів, що студент отримає за 100 бальною шкалою:

Визначаємо коефіцієнт за формулою $k = \frac{100}{n}$:

$$k = \frac{100}{n} = \frac{100}{85} \approx 1,18 \text{ (або } k = \frac{100}{n} = \frac{100}{120} \approx 0,83 \text{)}.$$

Обчислюємо кількість балів за 100 бальною шкалою:

$$N = mk = 1,18 \cdot 68 \approx 80 \text{ (або } N = mk = 0,83 \cdot 110 \approx 91 \text{)}.$$

Важливим завданням пропедевтичної педагогічної практики є цілеспрямоване спостереження за дітьми та осмислення педагогічних явищ. “Головне в школі педагогічної культури, – писав В. О. Сухомлинський, – це живе спостереження явищ навчально-виховної роботи, міркування про ці явища, про взаємозв’язки та залежності між ними” [4, с. 8]. Саме практика дає можливість для такого спостереження, викликає у студентів потребу розібратися в суті, теоретично осмислити та практично дослідити ті чи інші педагогічні явища, з’ясувати, за яких умов відбувається той чи інший педагогічний факт і чи є він випадковим або відображає тенденцію розвитку педагогічного явища, які причини його виникнення тощо [5, с. 199].

Як показує досвід, під час таким чином організованої пропедевтичної практики відбувається достатньо повне та якісне ознайомлення студентів із навчально-виховним процесом у загальноосвітніх навчальних закладах, що забезпечує первинну адаптацію їх до професійної педагогічної діяльності шляхом формування у студентів відповідних вмінь та навичок.

Використана література:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – С. 268.
2. Сергійчук О. М. Організація педагогічної практики у педагогічному університеті: навч.-метод. посібник [для студентів, магістрантів педаг. ун-тів] / Н. П. Онищенко, О. М. Сергійчук, Н. Д. Янц. – Вид. 2-е, доп. – Переяслав-Хм., 2009. – 128 с.
3. Шулдик Г. О. Педагогічна практика: навч. посіб. [для студ. педаг. вузів] / Г. О. Шулдик, В. І. Шулдик. – К. : Науковий світ, 2000. – 143 с.
4. Сухомлинський В. А. Сто советов учителя [Текст] / В. А. Сухомлинський. – К. : Рад. Школа. – 1984. – 152 с.
5. Ковальчук В., Табачек І. Особистість вчителя: формування та розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції: [монографія]. [Текст] / В. Ковальчук, І. Табачек. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 276 с.

References:

1. Honcharenko S. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk / S. Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – S. 268.
2. Serhiichuk O. M. Orhanizatsiia pedahohichnoi praktyky u pedahohichnomu universyteti: navch.-metod. Posibnyk [dlia studentiv, mahistrantiv pedah. Un-tiv] / N. P Onyshchenko, O. M. Serhiichuk, N. D. Yants. – Vyd. 2-e, dop. – Pereiaslav-Khm., 2009. – 128 s.
3. Shuldyk H. O. Pedahohichna praktyka: navch. Posib. [dlia stud. Pedah. Vuziv] / H. O. Shuldyk, V. I. Shuldyk. – K. : Naukovyi svit, 2000. – 143 s.
4. Sukhomlinskiy V. A. Sto sovetov uchitelya [Tekst] / V. A. Sukhomlinskiy. – K. : Rad. Shkola. – 1984. – 152 s.
5. Kovalchuk V., Tabachek I. Osobystist vchytelia: formuvannia ta rozvytok v umovakh hlobalizatsii ta informatsiinoi revoliutsii: [monohrafiia]. [Tekst] / V. Kovalchuk, I. Tabachek. – K. : NPU im. M. P. Drahomanova, 2007. – 276 s.

ПОДГОРНАЯ Т. В., ТОПОЛЯ Л. В. Педагогическая пропедевтическая практика будущих учителей информатики.

В статье рассмотрено методика организации и проведения пропедевтической педагогической практики. Целью проведения этой практики есть ознакомление студентов со структурой школы и ее управляющими органами, с системой учебно-воспитательной, внеклассной и внешкольной работы школы в целом; изучению опыта учебно-воспитательной, внеклассной работы учителей-предметников и классных руководителей; формирование у студентов начальных умений планирования и организации отдельных этапов процесса обучения и воспитания. В статье поданы примеры заданий, которые предлагаются студентам во время прохождения практики, методика их оценивания.

Ключевые слова: практическая подготовка, педагогическая практика, пропедевтическая педагогическая практика.

PODGORNAYA T. V., TOPOLYA L. V. Propaedeutic Teaching Practice Future Teachers of Informatics.

In the article the method of organizing and holding propaedeutic teaching practice is reviewed. The purpose of this practice is to familiarize students with the structure of the school and its management bodies of the educational system, extra-curricular and extracurricular activities of the school in general; studying the educational experience extracurricular activities of teachers and classroom managers; formation of students' initial skills of planning and organization of individual stages of learning and education. The article presents examples of tasks offered to students during the practice and method of evaluation.

Keywords: practical training, teaching practice, propaedeutic teaching practice.

УДК 37.811

Приходько Д. С.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Дана стаття присвячена теоретичному аналізу сучасного стану системи профорієнтації молоді в Україні, зокрема її проблем та перспектив розвитку. З метою пошуку потенційних шляхів задля удосконалення профорієнтаційної системи молоді в Україні автором розглянуто досвід деяких країн Європейського Союзу (Польщі, Франції, Великої Британії, Німеччини) в цій галузі. Визначені основні елементи (професійна інформація, професійна адаптація, професійна консультація, професійний відбір), які є основою для професійної орієнтації населення України. Охарактеризована роль Державної служби зайнятості як невід'ємної складової профорієнтаційної системи країни та її принципи обслуговування громадян. Розглянуто необхідність та мету проведення профорієнтаційних заходів. Відокремлено ряд рекомендацій щодо запозичення окремих елементів профорієнтаційної системи по роботі з молоддю в Україні спираючись на європейський досвід.

Ключові слова: професійна орієнтація, молодь, профконсультант, концепція та модель системи профорієнтації, профорієнтаційні заходи, компетентність у виборі професії, професійні устремління.